

УДК 122/129+ 17.022.1
DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2024.1.9>

Борінштейн Євген Руславович

доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська 26, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0002-0323-4457

Білоусова Кіра Олексіївна

аспірантка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська 26, Одеса, Україна
orcid.org/0009-0006-7171-8230

МОТИВ КУРТУАЗНОГО КОХАННЯ В ФІЛОСОФІЇ ЛЮБОВІ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ: ЦІННІСНІ СКЛАДОВІ У СУСПІЛЬСТВІ ТОТАЛЬНОЇ НЕСВОБОДИ

Актуальність проблеми. Філософія кохання – це захоплююча та складна область дослідження, яка прагне зрозуміти природу романтичних стосунків. Філософія любові як науковий напрям в рамках соціальної філософії особливо популярною стає саме у сучасному демократичному суспільстві, підкреслюючи своєю суттю і специфікаціями максимальні свободи. Нам представляється важливим позначити особливості сучасних дискусійних питань, уточнити центральні концепти любові, дослідити історико-філософську площину проблематики любові, розрізнити українську термінологію розуміння «любові» та «кохання».

Мета дослідження – виявити і проаналізувати концепцію куртуазної любові як своєрідний прояв любові в середньовічні часи в порівнянні з традиційними проявами кохання які також існували в середньовічні часи. **Методи дослідження.** Досягнення поставленої мети й розв'язання конкретних завдань здійснено на базі комплексного підходу, в основі якого – описовий, структурний і зіставний методи дослідження. Підґрунтям для застосування названих дослідницьких методів слугували спостереження, систематизація й узагальнення матеріалів.

Результати дослідження. Якщо говорити про філософію середніх віків то необхідно зазначити, що інтерпретація концепції любові в той час різко відрізнялась від інших філософських думок. У Середньовіччі практично вся ціннісна складова Європи утворювалась під впливом релігійних вірувань християн, а любов інтерпретувалась в руслі рицарської етики. Такий вид розвитку любові мав конкретне поняття «куртуазна любов».

Придворне кохання (куртуазна любов) – це середньовічна європейська літературна концепція кохання, яка підкреслювала шляхетність і лицарство. Середньовічна література наповнена прикладами лицарів, які вирушають на авантюри і здійснюють різноманітні вчинки чи послуги дамам через свою «придворну любов». Зазначений вид кохання спочатку був літературною вигадкою, створеною для розваги знаті, але з часом ці уявлення про кохання змінилися та привернули більшу аудиторію. У високе Середньовіччя навколо цих ідей як набору соціальних практик розвинулася «гра в кохання». «Благородно любити» вважалось практикою, що збагачує і вдосконалює.

Саме в Середньовіччя завдяки уваги до кохання в розумі людини починає складатися такий напрям філософії як філософія кохання під якою ми розуміємо ціннісно-антропоцентричну область дослідження емпатичної людини, спрямовану на розуміння природи романтичних стосунків у суспільстві.

Ключові слова: кохання, куртуазне кохання, любов, філософія любові, цінності, система ціннісних орієнтацій, людина, емпатія, емпатична людина, свобода, несвобода, тотальна несвобода.

Вступ. Філософські суперечки про кохання велися ще в Античному світі. Платон і стародавні греки сформулювали як мінімум два різних поняття любові: любов пристрасна, але розважлива (eros) і любов дружня (philia). Середньовіччю ж ми зобов'язані ще одним поняттям – любові спонтанної, позасудової (agape). Однак напрацювання класичної та середньовічної думки не були належним чином осмислені.

Тільки в середині 60-х років ХХ століття до вищезначених філософських суперечок підключилася соціальна філософія, що ґрунтується на повномасштабному досвіді історико-філософської думки, не тільки зі своїми дослідженнями попередніх епох, але і з концепціями побудови нового розуміння філософії любові.

Мета дослідження – виявити і проаналізувати концепцію куртуазної любові як своєрідний прояв любові в середньовічні часи в порівнянні з традиційними проявами кохання які також існували в середньовічні часи.

Завдання дослідження:

1. Визначити роль середньовічної філософії любові у розвитку людини та суспільства.
2. Охарактеризувати ціннісні аспекти філософії любові та її вплив на розвиток емпатичної людини.
3. Дослідити вплив куртуазної любові на розуміння філософію любові як науки.
4. Висвітлити значення кохання у формуванні Свободного суспільства.

Об'єкт дослідження – емпатична людина.

Предмет дослідження – ціннісні аспекти куртуазного кохання в філософії любові Середньовіччя

Теоретико-методологічна база дослідження.

Результатами дослідження середньовічної філософії любові є формування усталеного поняття куртуазної любові. Досягнення поставленої мети й розв'язання конкретних завдань здійснено на базі комплексного підходу, в основі якого – описовий, структурний і зіставний методи дослідження. Підґрунтям для застосування названих дослідницьких методів слугували спостереження, систематизація й узагальнення матеріалів.

Результати дослідження. Середньовіччя – доба, яка прийшла на зміну античності, як своєрідний етап розвитку не тільки суспільних відносин, індустріалізації а в першу чергу розвитку людини, її духовності та мислення. Тобто, Середньовіччя є добою великих змін, розвитку нової концепції світу.

Так, філософія любові Середньовіччя зосереджувалася на визначенні і розумінні сутності любові, її ролі у людському житті, а також на обговоренні моральних аспектів любовної сфери.

Коли ми будемо порівнювати категорії «любові» та «кохання». То слід зазначити, що любов є більш широким, відносно філософським поняттям, яке має значну аксіологічну площину.

Ціннісна парадигма любові як складного соціокультурного, морально-етичного явища, досліджується як результат основних ознак, що формують базові етичні цінності в процесі історичного розвитку, які концентруються в тих чи інших історико-філософських напрямках і позначених як аксіологічний, соціокультурний, соціопсихологічний, релігійно-богословський, еротичний та інші підходи і підстави любові як цінності. Ці варіації ми можемо спостерігати в працях Емпедокла, Демокріта, Горгія, Сократа, Платона, Аристотеля, П'єра Абеляра, Августина Блаженного, Фоми Аквінського, Еразма Роттердамського, Ф. Бекона, Б. Спінози, Дж. Гоббса, Дж. Локка, І. Г. Фіхте, Г. Шеллінга, І. Канта, Г. Гегеля, А. Шопенгауера, Е. Фромма, К. С. Льюїса, А. Адлера, М. Шелера, Х. Ортегі-і-Гассета та інших видатних вчених. Сучасні дослідження про любов як моральну цінність представлені дослідженнями українських вчених В.Бліхара, Є. Борінштейна, О. Лісеєнко, Ю. Міхальнової та інших.

Любов визначається нами в якості фундаментальної морально-етичної цінності, яка корелюється з такими ціннісними категоріями як істина, добро, краса, людяність і входить в систему базисних ціннісних орієнтацій особистості.

В той же час кохання ми розуміємо як складний біо-психо-соціальний емоційний механізм прихильності до іншої особистості, особи чи предмету, який характеризується глибокою емоційною прив'язаністю.

У Середньовіччі кохання по своїм особливостям є куртуазним.

Куртуазність стала яскравим висвітленням змін, які відбувалися в суспільно-культурному середньовічному середовищі. Термін «куртуазне кохання» з'явився в період Середньовіччя, та почався з герцогських і князівських дворів Аквітанії, Провансу, Шампань, Бургундії герцогства Норман та Королівства Сицилії наприкінці одинадцятого століття. По суті, ця любов була придворним досвідом, що межував між еротичним бажанням і духовним вдосконаленням, що зараз здається надто суперечливим, як «любов, що водночас незаконна і така, що сприяє моральному самовдосконаленню, поєднує в собі пристрасть і дисципліну, принизливе і піднесене, людське і трансцендентне» [4].

Так, куртуазна любовна поезія виникла на півдні Франції в XII столітті нашої ери завдяки творчості трубадурів, поетів-менестрелів, яких або утримував королівський двір, або ті які мандрували з міста в місто. Найвідомішим із ранніх трубадурів (і, на думку деяких вчених, першим) був Вільгельм IX, герцог Аквітанії (1071–1127 н. е.), дід Елеонори Аквітанської (1122–1204 н. е.). Вільгельм IX написав новий вид поезії, надзвичайно чуттєвої, вихваляючи жінок і романтичне кохання. Вільгельм IX і трубадури, які послідували за ним, ніколи не називали свою творчість куртуазною любовною поезією чи провансальською любовною поезією – це була просто поезія, але вона була несхожою на будь-яку літературу, створену в Західній Європі раніше.

Є декілька обставин виникнення лицарської літератури. «Першою причиною стало підвищення культури лицарів, це відбувалося завдяки їх далеким походам. Другою причиною стало те, що в умовах наростаючого опору народу феодалам потрібно було створення специфічної феодалної, «оновленої» ідеології, в чому чималу роль мала відіграти література. Звідси і створення ідеалу справжнього лицаря, до якого належать не лише якості воїна, але і чесноти, які входять до складу естетичного характеру: обізнаність у мистецтві, вміння красиво залицятися до жінки, що вилилося у своєрідний «культ дами»» [3].

Історики літератури відновили модель куртуазного кохання за поетичним текстом того часу. Модель ця є простою. У центрі її знаходиться заміжня жінка, «дама». Неодружений чоловік, «юнак», звертає на неї увагу й спалахує бажанням. Відтепер, вражений коханням (кохання означало тоді виключно плотський потяг), він думає тільки про те, щоб оволодіти цією жінкою. Для досягнення мети чоловік робить вигляд, що підкоряється в усьому своїй обраниці. Дама – дружина сеньйора, нерідко того, якому він служить, у всякому разі, вона – господиня будинку, де він прийнятий, і вже в силу цього є його панною. Чоловік, однак, всіляко підкреслює своє підпорядкування. Він, як васал, стає на коліна, він віддає себе, свою свободу в дар обраниці. Жінка може прийняти або відхилити цей дар. Якщо вона, дозволивши собі захопитися словами, приймає його, вона більше не вільна, оскільки за законами того суспільства ніякий дар не може залишитися без винагороди. Правила куртуазного кохання, що відтворюють умови васального контракту, за яким сеньйор зобов'язаний васалу тими ж послугами, що отримав від нього, вимагають від обраниці зрештою віддатися тому, хто приніс себе їй у дар [5].

Ця любов, яку оспівували трубадури, не мала нічого спільного з шлюбом, визнанням і освяченням Церквою, а була позашлюбною чи дошлюбною, вільно вибраною – на відміну від шлюбу, який організовував вищий у суспільстві – і пристрасно прагнув. Середньовічний шлюб вищого класу був суспільним договором, за яким жінка передавалася чоловікові для виконання певних завдань батьків пари та передбачала передачу землі. Земля дорівнювала владі, політичному престижу та багатству. Таким чином, жінка була лише розмінною монетою у фінансових і політичних операціях.

Такт, важливим є те, що творцями куртуазних творів були люди, які знаходилися в різних суспільних станах: це і знатні феодалі, лірики та особи, які належали до нижчих суспільних верств. «Окрім цього, трубадурами могли бути різні люди з різними статусами в суспільстві. Наприклад це могли бути королі, нотаріуси, та навіть різьбярі» [2, с. 310].

Так, куртуазна література шанує кохання у найдосконалішій його формі. Таким чином вона залишає певний простір для закоханих, для того, щоб вони могли відчувати та уявити цю

досконалість по-своєму. У «Гіжемарі» Марі де Франс послужлива фрейліна втішає героя, котрого вразила любов. Двоє закоханих шляхетні, красиві та добродішні; він – великий лицар, а вона – чарівна дама. Це ідеал середньовічної любові, що досягає кульмінації у шлюбі, але цікаве у цьому романі із щасливим кінцем полягає у тому, що насправді не йшлося про індивідуальне бажання. Ідеал створений, щоб бути податливим: він може підійти будь-кому. Коли герой возз'єднується зі своєю втраченою дамою, він не впізнає її, зауважуючи: «Для жінок усі виглядають однаково» [2].

З іншого боку, у світі куртуазного кохання жінки були вільні обирати собі партнера та повністю контролювали його. Про те, чи відображав цей світ соціальну реальність, чи був просто романтичною літературною конструкцією, продовжують обговорюватися в наш час, і центральним у цьому питанні є постать Елеонори Аквітанської.

Небезпека гри надавала їй особливої пікантності. Лицареві, який пускався у любовну пригоду, належало бути обережним і суворо дотримуватися таємниці. Під покровом цієї таємниці, приховуючи її від сторонніх очей, закоханий очікував винагороди. Ритуал наказував жінці поступитися, але не відразу, а крок за кроком примножуючи дозволені ласки, із тим, щоб ще більше розпалити бажання шанувальника. Одна з тем куртуазної лірики – опис мрії закоханого про найвище блаженство. Задоволення, таким чином, полягало не стільки в отриманні бажаного, скільки в очікуванні. Саме бажання ставало вищим задоволенням. У цьому — справжня природа куртуазного кохання, яка реалізується в сфері уявного й в області гри [5].

Вплив куртуазного кохання на суспільство виявився досить плідним, що спричинило за собою швидке поширення його традицій. Читання куртуазної літератури й проектування її сюжетів на буденну поведінку людей поступово втягнули у сферу гри незаміжніх дівчат – із кінця XII ст. у Франції куртуазні звичаї стають частиною ритуалу, що передував вступу в шлюб. У гру включалися і одружені чоловіки. Вони тепер також могли вибирати собі серед жінок-«друга», якому служили, як молоді лицарі. Усе лицарське суспільство цілком стало куртуазним. Куртуазні звичаї перетворилися в норму, і те, що поети колись оспівували як небезпечний і майже недосяжний подвиг, стало тепер звичайною вимогою хорошого тону [5].

Основні риси поняття «куртуазне кохання»:

1. Ідеалізація коханого:

Куртуазне кохання звеличувало коханих до досконалості, часто зображуючи їх як предмет захоплення та пошани. Ця ідеалізація коханої людини є точним відображенням куртуазної любові.

2. Недосяжність і перешкоди:

Куртуазне кохання часто обертається навколо любовного трикутника, коли коханий недосяжний або вже одружений на іншій. Закохані зіткаються з різними перешкодами, які заважають їх союзу, посилюючи інтенсивність їхніх емоцій. Тому недосяжність коханої людини була загальною темою куртуазного кохання.

3. Поклоніння і відданість:

Куртуазне кохання підкреслювало палке захоплення і відданість лицаря коханій. Лицар зобов'язувався служити і шанувати кохану, часто вдаючись до лицарських подвигів, аби довести свою вірність.

4. Секрети і таємниці:

Придворне кохання мало свій кодекс поведінки, який вимагав від закоханих зберігати таємницю, непомітно демонструючи свою прихильність. Вони дотримувалися суворих правил етикету, наприклад, надсилаючи повідомлення віршами або беручи участь у придворних ритуалах. Куртуазне кохання вимагало обачності та дотримання соціальних норм і звичаїв.

5. Мистецтво платонічного кохання:

Куртуазне кохання мало духовний вимір, переплітаючи релігійну відданість з елементами романтичного кохання. Оскільки кохання є більш-менш одностороннім, насправді немає істотної різниці між платонічними стосунками та куртуазним коханням. Духовні та платонічні аспекти куртуазного кохання суворо дотримувалися, підкреслюючи прагнення до абсолютної тиші та відданості, а не до фізичного прихилання.

Основні правила куртуазної любові:

1. Шлюб не є справжнім виправданням для того, щоб не любити.

Цей принцип ставить під сумнів уявлення про те, що любов обмежена рамками шлюбу. Це свідчить про те, що люди можуть відчувати інтенсивну та пристрасну любов до когось, крім свого подружжя, підкреслюючи, що шлюб не повинен обмежувати здатність людини знаходити любов поза ним. Це правило визнає, що любов може вийти за межі суспільних норм і очікувань. Однак це правило може викликати суперечки в суспільстві, яке повільно відкриває та приймає концепцію відкритих або поліаморних стосунків.

2. Хто не ревнує, той не може любити.

Це означає, що ревності є однією з найсильніших, потужних і стійких емоцій. Ревності – найпростіший спосіб довести відданість. Ревності зміцнюють прихильність між партнерами. Коли він висловлюється й звертається до нього конструктивно, він сприяє відкритим дискусіям і поглиблює емоційний зв'язок у стосунках. Любов не може існувати в людині, яка не здатна прийняти ревності. Ревності, безсумнівно, є свідченням любові.

3. Виключна любов до однієї людини.

Справжнє кохання є одиничним і не може бути розділене між кількома людьми. Ця ексклюзивність означає, що інтенсивність любові зосереджена на одній людині, і вони стають центром всесвіту Коханого.

4. Любовний динамізм.

Справжнє кохання зображується як динамічна сила, що змінюється з часом, і це не статична чи постійна емоція. Це правило говорить про те, що любов може зростати і поглиблюватися з часом або поступово зменшуватися в міру еволюції особистості. Природа кохання не є постійною, але може зазнавати трансформацій, коли змінюються люди та обставини.

Отже, тематика куртуазного кохання безпосередньо вплинула на формування літератури різних напрямків середньовіччя, формування філософських поглядів на тему кохання в цілому, та окремо продемонструвала рівень розвитку та мислення тогочасних поетів, філософів, вчених та мислителів середньовіччя. Так, поняття кохання було певним чином трансформоване завдяки впливу середньовічної літератури та поезії. Завдяки куртуазній літературі, суттєво змінилось ставлення до постаті жінки ніж було за часів античності, а саме: постать жінки оспівувалась, возносилась та захищалась, що й було поштовхом для формування в історії та утвердження місця чоловічої та жіночих постатей, як двох основних взаємопов'язаних елементів всесвіту.

Аксіологічна площина філософії любові виділяє в розумінні любові її морально-ціннісні характеристики, зв'язок з іншими моральними категоріями і цінностями. Любов пов'язана з обов'язком, моральним обов'язком, вона виступає як категорія аксіології. Тому любов і ступінь здатності до неї залежать від інших цінностей, разом з тим, любов проєктує цінності, які залежать від неї. Любов самоцінна сама по собі, співвідношенню «любов – віра», необхідно протиставити співвідношення «любов – розум», причому любов не обмежується вірою. Розуміння любові як цінності, заснованої на фізіологічній потребі, доповнюється почуттям спільності, соціалізацією особистості. Любов характеризується такими рисами як турбота, відповідальність, повага і знання. Переживання любові, усвідомлення її як найважливішої моральної цінності, сприяє формуванню морального фундаменту людини, обумовлює його цілісність.

Саме філософія любові у сучасному суспільстві зробила із звичайної людини – людину емпатичну. Ми розуміємо емпатичну людину як людину з підвищеною здатністю до вмінню розуміти і розділяти почуття іншого, спроможність, навіть, потребу щиро співпереживати будь-якої людині, тварині, будь-якому предмету будь-які негативні події та речі у світі.

Саме суспільство з високочутливою емпатією і може бути Свободним. І саме у свободному суспільстві можлива найвища форма емпатії. Тому свободне суспільство – це суспільство максимальних можливостей, суспільство творчої особистості, коли держава втручається в життя людини тільки в міру необхідності і тільки в певних випадках. Саме тому свободне українське суспільство обов'язково перемає тотально несвободне російське терористичне угруповання.

Висновки.

1. Саме у Середньовіччі починає формуватися розуміння різноманітності любові та кохання як основних цінностей людства. Середньовіччя надає людині додаткові можливості прогресу завдяки емпатії та демонструє неспроможність існування суспільства тотальної несвободи.

2. Сутнісними характеристиками любові, на нашу думку, можуть вважатися: трансценденція, вихід за межі власного «Я», що виявляється в безкорисливій діяльності на благо іншого; активність почуття любові (воно проявляється перш за все в діях, у вчинках і невіддільне від них); відмова від особистісного егоїзму і ціннісна переорієнтація на емпатію.

3. Ідеали куртуазної любові багато в чому вплинуть на трансформацію церковних традицій. Саме куртуазна любов надала розуміння можливостей змінення ідеалу та показала необхідність формування філософії любові спочатку як напряду, а потім як науки.

4. Людина вдалий в повній мірі тільки у вільному суспільстві. І тільки у вільному суспільстві морально-етичні цінності можуть сформувати емпатичну людину. Тільки емпатична людина у повній мірі володіє емоційним інтелектом. Саме емоційний інтелект, в сукупності з спостережливістю і проникливістю, дозволяє емпатичній людині можливості бачити найменші зміни в міміці і жестикуляції свого співрозмовника, буквально відчувати як він дихає, помічати найменші нюанси змін в тембрі Його голосу. Завдяки цьому емпатичні люди, можуть з великою точністю визначати емоції, почуття і наміри інших людей, що часто дозволяє їм здаватися свого роду чарівниками в людських взаєминах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ashe L. Love and chivalry in the middle ages. URL: <https://www.bl.uk/medieval-literature/articles/love-and-chivalry-in-themiddle-ages>. (дата звернення: 11.01.24).
2. Коломієць Н.Є., Яременко Н.В. Куртуазна література доби Середньовіччя і трансформація її ідей у епоху Відродження. Миколаїв: Науковий вісник МДУ імені В.О. Сухомлинського. 2014. № 13. С. 308–313.
3. Михайлов А. Д. Французький лицарський роман. Київ: Наука, 1976. 114 с.
4. Francis X. Newman, ed. (1968). The Meaning of Courtly Love, vii.
5. Шевченко, З. В. (Уклад.). (2016). Словник гендерних термінів. Черкаси: видавець Чабаненко Ю. Відновлено з: <http://a-z-gender.net/ua/kurtuazne-koxannya.html>. (дата звернення: 11.01.24).

REFERENCES

1. Ashe L. Love and chivalry in the middle ages. URL: <https://www.bl.uk/medieval-literature/articles/love-and-chivalry-in-themiddle-ages>. (data zvernennia: 11.01.24).
2. Kolomiets N.E., Yaremenko N.V. Kurtuazna literatura doby Serednovichchia i transformatsiia yii idei u epokhu Vidrozhennia. Mykolaiv: *Naukovyi visnyk MDU imeni V.O. Sukhomlynskoho*. 2014. № 13. S. 308–313.
3. Mykhailov A. D. Frantsuzkyi lytsarskyi roman. Kyiv: Nauka, 1976. 114 s.
4. Francis X. Newman, ed. (1968). The Meaning of Courtly Love, vii.
5. Shevchenko, Z. V. (Uklad.). (2016). Slovnyk gendernykh terminiv. Cherkasy: vydavets Chabanenko Yu. Vidnovleno z: <http://a-z-gender.net/ua/kurtuazne-koxannya.html>. (data zvernennia: 11.01.24).

Borinshtein Yevgen Ruslavovich

Doctor of Philosophical Sciences, Professor,
Head of the Department of Philosophy, Sociology and Management of Sociocultural Activities
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky
26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0002-0323-4457

Bilousova Kira Oleksiivna

Postgraduate Student at the Department of Philosophy, Sociology and Management
of Socio-Cultural Activities
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky
26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine
orcid.org/0009-0006-7171-8230

THE MOTIF OF COURTOUS LOVE IN THE LOVE PHILOSOPHY OF THE MIDDLE AGES: VALUABLE COMPONENTS IN A SOCIETY OF TOTAL UNFREEDOM

The urgency of the problem. *The philosophy of love is a fascinating and complex field of study that seeks to understand the nature of romantic relationships. The philosophy of love as a scientific direction within the framework of social philosophy is becoming especially popular in modern democratic society, emphasizing maximum freedoms with its essence and characteristics. It seems important for us to identify the features of modern discussion issues, clarify the central concepts of love, explore the historical and philosophical plane of the problem of love, distinguish between the Ukrainian terminology of understanding "love" and "amour".*

The purpose of the study is to reveal and analyze the concept of courtly love as a kind of manifestation of love in medieval times in comparison with traditional manifestations of love that also existed in medieval times.

Research methods. *Achieving the set goal and solving specific tasks is carried out on the basis of an integrated approach, which is based on descriptive, structural and comparative research methods. The basis for applying these research methods was observation, systematization and generalization of materials.*

Research results. *If we talk about the philosophy of the Middle Ages, it should be noted that the interpretation of the concept of love at that time differed sharply from other philosophical opinions. In the Middle Ages, almost the entire valuable component of Europe was formed under the influence of the religious beliefs of Christians, and love was interpreted along the lines of knightly ethics. This type of love development had a specific concept of "courtly love".*

Courtly love (courtly love) is a medieval European literary concept of love that emphasized nobility and chivalry. Medieval literature is full of examples of knights going on adventures and performing various deeds or favors for ladies because of their "courtly love". This type of love was originally a literary fiction created for the entertainment of the nobility, but over time these notions of love changed and appealed to a wider audience. In the High Middle Ages, the "game of love" developed around these ideas as a set of social practices. "Loving nobly" was considered an enriching and perfecting practice.

It was in the Middle Ages, thanks to the attention to love in the human mind, that such a direction of philosophy as the philosophy of love began to take shape, by which we understand the value-anthropocentric field of research of an empathic person, aimed at understanding the nature of romantic relationships in society.

Key words: *love, courtly love, amour, philosophy of love, values, system of value orientations, person, empathy, empathic person, freedom, lack of freedom, total lack of freedom.*